

Imamo obitelj!

Vodič za životne partnerice, životne partnere i dugine obitelji:
naša prava iz životnog partnerstva i mogućnosti
planiranja LGBTIQ roditeljstva u Hrvatskoj

Projekt financira Europska unija, a sufinancira
Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Ova publikacija izrađena je u sklopu projekta “Poštuj ljudska prava – gradi uključivo društvo”. Nositeljica projekta je Lezbijska organizacija Rijeka LORI, a partnerice na projektu su Zagreb Pride, Trans Aid – Udruga za promicanje i zaštitu prava trans, inter i rodno varijantnih osoba.

Publikacija je nastala uz financijsku podršku:

Europske unije

– Komponenta I IPA 2012 pretpripravnog programa – Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija, područje: Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za osiguravanje djelotvorne provedbe standarda EU u ostvarenju ljudskih prava

Projekt sufinancira

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Open Society Foundations

Europska unija sastoji se od 28 država članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajednički su, tijekom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja zadržavajući pritom kulturu raznolikosti, toleranciju i osobne slobode. Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i svojih vrijednosti sa zemljama i narodima izvan njezinih granica.

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije, komponenta I IPA 2012 pretpripravnog programa – Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija, područje: Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za osiguravanje djelotvorne provedbe standarda EU u ostvarenju ljudskih prava: “Poštuj ljudska prava – gradi uključivo društvo”. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Zagreb Pridea i ni na koji se način ne može smatrati da odražava gledišta Europske unije.

<http://ec.europa.eu>

Imamo obitelj!

Vodič za životne partnerice, životne partnere i dugine obitelji:
naša prava iz životnog partnerstva i mogućnosti planiranja LGBTIQ
roditeljstva u Hrvatskoj

Izdavač: Zagreb Pride

Za izdavača: Jelena Poštić

Autori/ce: Tamara Opačić, Kristijan Grđan,
Marko Jurčić

Uredila: Marko Jurčić

Lektura: Slaven Crnić

Kontakt: info@zagreb-pride.net
/ 01 580 65 60 / www.zagreb-pride.net

Pronađite nas na većini društvenih mreža:
@zagrebpride

Naslovnica, ilustracije i prijelom: Ena Jurov

Tisak: ACT Print lab d.o.o.

Naklada: 1000 komada

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 000930849

ISBN 978-953-56664-9-3

www.zivotnpartnerstvo.com

Uvod

“Ljubav je ta koja okuplja i osmišljava obitelj. Obitelj je ona u kojoj se voli, poštuje i prihvaća! Mi smo ta obitelj! Istospolne, raznospolne, homoseksualne i heteroseksualne... sve su te zajednice obitelji!”

(Iz Proglasa XI. Povorke ponosa LGBTIQ osoba Zagreb Pride 2012 – “Imamo obitelj! Tisućljetni hrvatski san”)

Obitelj je temeljna društvena jedinica koja uživa zaštitu društva i države.¹ Svakom se jamči štovanje i pravna zaštita njegova ili njezina obiteljskog života.² Obitelj je i pod osobitom zaštitom Ustava Republike Hrvatske. Svi pravni odnosi u obitelji – brak, izvanbračna zajednica, životno partnerstvo i neformalno životno partnerstvo te drugi odnosi članova i članica obitelji i djece – uređeni su zakonom.³ U Republici Hrvatskoj, pravni odnosi LGBTIQ roditelja ili roditeljica, njihovih životnih partnera ili partnerica i njihove djece uređeni su Obiteljskim zakonom i Zakonom o životnom partnerstvu osoba istog spola.⁴

Međutim, LGBTIQ roditelji i roditeljice u Republici Hrvatskoj diskriminirani/e su u odnosu na roditelje različitoga spola. Istospolnim pa-

1 Čl. 16. st. 3. Opće deklaracije UN-a o ljudskim pravima.

2 Čl. 35. Ustava Republike Hrvatske.

3 Čl. 62. st. 1. i 3. Ustava Republike Hrvatske.

4 Dalje u tekstu Zakon o životnom partnerstvu. Zagreb Pride od početka zagovara da životno partnerstvo, kao obiteljska zajednica, ne bude uvjetovano spolom partnera ili partnerica.

rovima, životnim partnerima ili partnericama u Hrvatskoj je onemogućeno pravo na zajedničko posvojenje djece. Nije moguće niti posvojiti dijete partnera ili partnerice. Primjerice, djeca koja su rođena u obiteljima u kojima su životni partneri ili partnerice osobe istoga spola, za Republiku Hrvatsku su “jednoroditeljske obitelji”, a majka koja pak nije rodila dijete odnos sa svojim djetetom može regulirati jedino kroz status partnerice-skrbnice.

Pravo na medicinski potpomognutu oplodnju imaju žene u braku, izvanbračnoj zajednici i neudate žene radi liječenja neplodnosti. Zakon o životnom partnerstvu zabranjuje diskriminaciju životnih partnerica i partnera u pogledu obveza, prava ili povlastica koje se odnose na zdravstveno osiguranje i zdravstvenu zaštitu te u tom pogledu oni moraju biti izjednačeni s bračnim zajednicama. Stoga, žena koja je u životnom partnerstvu i ima dijagnosticiranu neplodnost ipak je može liječiti potpomognutom oplodnjom.

Ova publikacija prvenstveno je namijenjena informiranju životnih partnerica, odnosno životnih partnera te LGBTIQ roditelja i roditeljica kao i onih koji/e to žele postati. Publikacija sadrži i najčešća pitanja koja dobivamo od stotina životnih partnera i partnerica, vjenčanih i nevjenčanih te od onih koje/i se tek planiraju vjenčati. Svi odgovori u ovoj publikaciji temelje se na dvogodišnjem praćenju ostvarivanja prava životnih partnera i partnerica u Hrvatskoj te su stoga možda neka važna pitanja i izostavljena. Upravo zato će se sadržaj ove publikacije upotpunjavati na web stranici www.zivotnpartnerstvo.com.

Priče o roditeljstvu koje smo napisale temelje se na iskustvima stvarnih LGBQ osoba,

parova i duginih obitelji koji/e žive u Hrvatskoj. Svaka priča je autorizirana, a imena su izmijenjena. Naša velika zahvalnost ide upravo tim duginim obiteljima koje su nam iskazale povjerenje da ispričamo njihovu priču i na taj način inspiriramo druge. Publikacija ne sugerira LGBTIQ parovima i duginim obiteljima koji je najbolji način za ostvarivanje zajedničkoga života s djetetom, već ukazuje na stvarne životne okolnosti u kojima se sve/i nalazimo.

Donošenjem Zakona o životnom partnerstvu, misija Zagreb Pridea – ostvarivanje potpune ravnopravnosti istospolnih i razno-spolnih parova, bili oni vjenčani ili ne – nije završena. Nastavljamo se boriti za prava LGBTIQ roditeljica i roditelja i naše djece – sve do pune bračne jednakosti u Republici Hrvatskoj.

Što je životno partnerstvo?

Životno partnerstvo je zajednica obiteljskog života dviju osoba istog (upisanog) spola, sklopljena pred matičarem ili matičarkom u Republici Hrvatskoj, koja se zasniva na načelima ravnopravnosti, međusobnom poštovanju dostojanstva, međusobnom pomaganju i uvažavanju.

Životno partnerstvo u pravima i učincima izjednačeno je s bračnom zajednicom osoba različitoga spola, uz iznimku koja se tiče prava na jednoroditeljsko i zajedničko posvajanje djece.

Životno partnerstvo može se sklopiti ako:

- osobe koje namjeravaju sklopiti životno partnerstvo su istog (upisanog) spola;
- osobe koje sklapaju životno partnerstvo su starije od 18 godina;
- osobe koje sklapaju životno partnerstvo izjave svoj pristanak za sklapanje životnog partnerstva te su tom prilikom sposobne za rasuđivanje;
- osobe sklapaju životno partnerstvo pred matičarom ili matičarkom, uz prisutnost dva svjedoka odnosno dvije svjedokinje.

Životno partnerstvo ne može se sklopiti ako:

- osobe koje sklapaju životno partnerstvo su u krvnom srodstvu, točnije ako su ravnoj lozi, te u pobočnoj lozi do četvrtog stupnja;
- osoba ili osobe koje sklapaju životno partnerstvo nisu slobodnog bračnog stanja, odnosno ukoliko je netko od partnerica ili partnera u braku ili drugom životnom partnerstvu.

Što ako se ne želimo vjenčati?

– Nema problema, postoji i neformalno životno partnerstvo.

Neformalno životno partnerstvo je zajednica obiteljskog života dviju osoba istog (upisanog) spola koje nisu sklopile životno partnerstvo pred matičarom ili matičarkom. Baš kao i vjenčani životni partneri ili vjenčane životne partnerice, i ova se obiteljska zajednica zasniva na načelima ravnopravnosti, međusobnom poštovanju dostojanstva, međusobnom pomaganju i uvažavanju.

Neformalno životno partnerstvo u pravima i učincima izjednačeno je s izvanbračnom zajednicom osoba različitoga spola, a dokazuje se na isti način i pod istim uvjetima kao i raznospolna izvanbračna zajednica.

Neformalno životno partnerstvo postoji ako:

- zajednica traje najmanje tri godine i od početka udovoljava zakonskim pretpostavkama životnog partnerstva. Ukratko, ukoliko partnerice ili partneri tri godine kontinuirano održavaju vezu, bez prekida, te s drugim osobama ne žive u drugoj izvanbračnoj zajednici odnosno drugom neformalnom životnom partnerstvu.

Kao dokaz postojanja životnog partnerstva, a u svrhu ostvarenja određenih prava, partneri ili partnerice mogu pred javnim bilježnikom ovjeriti izjavu kojom potvrđuju da su u životnom partnerstvu.

U slučaju spora postojanje neformalnog životnog partnerstva dokazuje se pred nadležnim sudom.

Kako sklopiti životno partnerstvo?

Za osobe koje su hrvatskog državljanstva, način sklapanja životnog partnerstva je relativno jednostavan. Parovi koji namjeravaju sklopiti životno partnerstvo svoju namjeru osobno prijavljuju matičnom uredu u mjestu u kojem žele sklopiti životno partnerstvo te će prijavi priložiti po potrebi izvratke iz matice rođenih, a na zahtjev matičara odnosno matičarke i druge isprave.

Namjera sklapanja životnog partnerstva može se podnijeti u Zagrebu u matičnom uredu Črnomerec te bilo kojem matičnom uredu u RH.

Matičarka ili matičar će provjeriti jesu li ispunjene pretpostavke za sklapanje životnog partnerstva. Kad utvrdi da su te pretpostavke ispunjene, može od osoba koje namjeravaju sklopiti životno partnerstvo uzeti i izjavu o izboru prezimena. Potom će na prijedlog para odrediti dan za sklapanje životnog partnerstva. Taj datum je u pravilu između tridesetog do četrdeset petog dana od dana podnošenja prijave. U iznimnim slučajevima, kad za to postoje opravdani razlozi, matičar ili matičarka datum sklapanja životnog partnerstva može odobriti i prije tridesetog dana od dana podnošenja prijave. Sklapanje životnog partnerstva obavlja se na svečan način u službenoj prostoriji ili na drugom prikladnom mjestu, o čemu na prijedlog životnih partnerica odnosno partnera, konačnu odluku donosi matičar odnosno matičarka.

Životno partnerstvo sklapa se u nazočnosti osoba koje namjeravaju sklopiti životno partnerstvo, matičara odnosno matičarke i dvaju svjedoka ili svjedokinja. Na dan i u vrijeme određeno za sklapanje životnog partnerstva

matičar odnosno matičarka objavit će da su osobno nazočne obje osobe koje namjeravaju sklopiti životno partnerstvo i svjedoci odnosno svjedokinje te da nema zapreka za sklapanje životnog partnerstva. Potom će prigodnim govorom upoznati par koji sklapa životno partnerstvo s odredbama Zakona o životnom partnerstvu, o njihovim pravima i dužnostima te istaknuti značenje sklapanja životnog partnerstva. Ovisno o stilu matičarke ili matičara, taj govor može se prilagođavati svečanosti, no mora partnere ili partnerice obavijestiti o njihovim pravima i dužnostima iz samog Zakona o životnom partnerstvu.

Životno partnerstvo je sklopljeno kad osoba izjave pristanak na sklapanje životnog partnerstva, kada se izgovori riječ "prihvaćam", nakon čega matičarka objavljuje da je između njih, navođenjem njihovih osobnih imena, sklopljeno životno partnerstvo. Izjavu o pristanku potpisat će životni partneri, odnosno partnerice, svjedoci, odnosno svjedokinje te matičarka, odnosno matičar.

Životno partnerstvo matičar/ka će upisati u registar životnog partnerstva te će životnim partnerima, odnosno partnericama izdati izvadak iz registra životnog partnerstva. Prilikom tog temeljnog upisa u registar, matičar/ka će upisati sljedeće podatke:

1. podaci o životnim partnerima ili partnericama: ime i prezime, spol, dan, mjesec, godina i mjesto rođenja, matični broj i osobni identifikacijski broj, državljanstvo, dan, mjesec, godina i mjesto sklapanja životnog partnerstva, a ukoliko je par tako odlučio, i sporazumno izjavu o prezimenu nakon sklopljenoga životnog partnerstva;

2. imena i prezimena roditelja životnih partnerica odnosno partnera, ime i prezime svjedoka, odnosno svjedokinja pri sklapanju životnog partnerstva te ime i prezime matičarke ili matičara;
3. ime i prezime sudskog tumača, ukoliko je pri sklapanju životnog partnerstva bila nužna nazočnost sudskog tumača. Primjerice, kada partnerstvo sklapa osoba ili osobe koje ne govore hrvatski jezik.

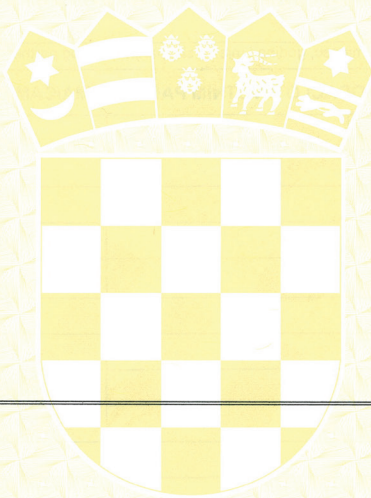
Izvadak iz registra životnog partnerstva

U registru životnog partnerstva za godinu ____ pod rednim brojem ____ za matično područje _____ upisano je sklapanje životnog partnerstva:

(dan, mjesec, godina i mjesto sklapanja životnog partnerstva)	
PODACI O ŽIVOTNIM PARTNERIMA/CAMA	
OIB	
Ime	
Prezime	
Spol	
Dan, mjesec i godina rođenja	
Mjesto rođenja	
Državljanstvo	
Ime i prezime roditelja	Oca
	Majke
Ime i prezime svjedoka pri sklapanju životnog partnerstva	
Ime i prezime matičara	
Ime i prezime sudskog tumača	
Izjava životnih partnera/ica o njihovom prezimenu nakon sklapanja životnog partnerstva	

Primjedbe:

Naknadni upisi i bilješke:

KLASA:
URBROJ:

M.P:

Matičar:

_____

(mjesto i datum)

Kako strani državljani ili državljanke mogu sklopiti životno partnerstvo u Hrvatskoj?

U slučaju da su jedna ili oba partnera ili partnerice strani/e državljani/ke, uz prijavu namjere sklapanja životnog partnerstva, potrebno je priložiti dokaz o slobodnom bračnom stanju i rodni list koje izdaje nadležno tijelo države rođenja. Uz te dvije potvrde, matičarka mora na uvid dobiti i ispravu o identitetu i dokaz o državljanstvu. To može biti putovnica. Ovlaštena prevoditeljica ili prevoditelj, odnosno sudski tumač za strani jezik, prisustvovat će samom vjenčanju.

Pojedine zemlje koje ne priznaju nikakav oblik obiteljske zajednice parova istoga spola mogu pružati birokratski otpor kod izdavanja potrebne dokumentacije, posebno kod potvrde o slobodnom bračnom stanju. Sve članice Vijeća Europe, 47 država u Europi, dužne su LGBT osobama izdati potvrdu o slobodnom bračnom stanju.

Kako raskinuti životno partnerstvo?

Životno partnerstvo može se raskinuti na dva načina:

1. podnošenjem tužbe za raskid životnog partnerstva nadležnom općinskom sudu kada raskid zahtijeva jedan životni partner, odnosno životna partnerica;
2. podnošenjem sporazumnog prijedloga za raskid životnog partnerstva nadležnom općinskom sudu kada raskid zahtijevaju oba partnera, odnosno obje partnerice.

Za razliku od braka, ukoliko se radi o sporazumnom prijedlogu za raskid životnog partnerstva, ono se, osim sudskim putem, može raskinuti i davanjem sporazumne izjave koju partnerice ili partneri potpisuju pred matičarom, odnosno matičarkom, pod uvjetom da u životnoj zajednici ne živi maloljetno dijete. To je jedna od glavnih razlika između braka i životnog partnerstva, s obzirom da se zahtjev za razvod braka uvijek podnosi sudu.

Raskid životnog partnerstva pred sudom identičan je razvodu braka. Sud će raskinuti životno partnerstvo na sporazumni prijedlog životnih partnerica ili partnera ako utvrdi da su odnosi među partnericama ili partnericama teško i trajno poremećeni ili ako je od prestanka životne zajednice protekla godina dana. U prijevodu, ako partnerice ili partneri dulje od godinu dana nisu u međusobnom emocionalnom i drugom odnosu opisanom kroz načela životnog partnerstva.⁵

Za sve druge postupke koji se odnose na sporove između bivših životnih partnera odnosno partnerica, poput uzdržavanja, viđanja djece, podjele zajednički stečene imovine, kao i sve druge sporove, primjenjuju se odredbe Obiteljskog zakona. Ti se sporovi ne razlikuju od onih koji se odnose na bračne i izvanbračne zajednice.

⁵ Članak 6. stavak 1. Zakona o životnom partnerstvu: Životno partnerstvo zasniva se na načelima ravnopravnosti, međusobnom poštovanju dostojanstva, međusobnom pomaganju i uvažavanju životnih partnera.

Koliko košta službena ceremonija sklapanja životnog partnerstva?

Osnovni trošak za sklapanje i braka i životnog partnerstva iznosi 300 kuna, od čega 100 kuna iznose troškovi prijave zahtjeva za sklapanje životnog partnerstva, a 200 kuna troškovi samog vjenčanja u službenoj prostoriji.

Cijena će u pravilu rasti ovisno o tome sklapate li životno partnerstvo izvan službene prostorije, koliko je to mjesto udaljeno od matičnog ureda, sklapa li se životno partnerstvo izvan radnog vremena rada državne uprave, je li datum vjenčanja državni praznik i slično. Ti uvjeti su definirani Pravilnikom o mjerilima za određivanje iznosa i namjeni naknade ostvarene za sklapanje životnog partnerstva izvan službene prostorije.

Može li matičar/ka odbiti naš zahtjev za sklapanje životnog partnerstva zbog naše spolne orijentacije? Ima li matičar/ka pravo na "priziv savjesti"?

Ne može.

Državne službe dužne su provoditi zakon i služiti građanima i građankama. U suprotnom se radi o diskriminaciji, kršenju zakona i razlogu za pokretanje anti-diskriminacijske parnice. Matičarke i matičari u Hrvatskoj su u pravilu profesionalne/i u svom radu i do sada smo svjedočile samo pohvalama na njihov račun.

Kada sklopimo životno partnerstvo, hoćemo li dobiti vjenčani list?

Da, zove se Potvrda o životnom partnerstvu. Izdaje se i u elektroničkom obliku putem sustava e-gradani.

Može li se status životnog partnerstva učiniti tajnim?

Status životnog partnerstva je osobni podatak, stoga se može koristiti samo u svrhe izričito propisane zakonom. Ne može ga se na druge načine učiniti tajnim. Sve državne institucije i tijela javne vlasti imaju uvid u taj podatak, ali ga mogu koristiti samo kad je to potrebno za ostvarivanje vaših prava i legitimnih ciljeva. Tijela javne vlasti i državne službe i njezini zaposlenici i zaposlenice nemaju ovlast taj podatak ustupati trećim osobama ili ga koristiti za ciljeve koji nisu propisani zakonom.

Mogu li uzeti prezime svoje partnerice?

Naravno da možeš.

Sljedeće kombinacije su moguće: da svaka zadrži svoje prezime, da kao zajedničko prezime uzmete prezime jedne od partnerica, da kao zajedničko prezime uzmete oba prezimena i odlučite koje ćete prezime upotrebljavati na prvom, a koje na drugom mjestu ili pak da svaka uz svoje prezime uzme i prezime od partnerice i odluči koje će upotrebljavati na prvom, a koje na drugom mjestu.

Koja glazba svira u pozadini dok traje ceremonija vjenčanja?

U pravilu ona koju dogovorite s matičarkom ili matičarom. Ako se vjenčanje odvija u službenoj prostoriji matičnog ureda gdje se obavljaju vjenčanja, ceremonija uključuje dostojanstveni protokol koji u pravilu vrijedi za sve parove – bračne i životne partnerice i partnere. Ukoliko netko ima poseban glazbeni ili scenski zahtjev, može vjenčanje obaviti i izvan službene prostorije, a konačnu odluku je li vaš prijedlog ceremonije prikladan donosi matičarka ili matičar.

Može li se životno partnerstvo sklopiti u konzularnom predstavništvu RH u inozemstvu?

Ne može. Životno partnerstvo sklapa isključivo matičar ili matičarka, dakle djelatnik ili djelatnica Ministarstva uprave na području Republike Hrvatske, a ne djelatnica ili djelatnik Ministarstva vanjskih i europskih poslova.

Moram li imati boravište u RH da bih sklopila životno partnerstvo?

Ne moraš. Boravište u RH nije uvjet za sklapanje životnog partnerstva.

Moram li biti hrvatska državljanka da bih sklopila životno partnerstvo?

Ne moraš. Državljanstvo nije uvjet za sklapanje životnog partnerstva.

Moja partnerica ima državljanstvo Bosne i Hercegovine. Ako sklopimo životno partnerstvo, može li ona dobiti boravište u Hrvatskoj kako bismo mogle zajedno živjeti?

Može. Nakon sklapanja životnog partnerstva tvoja partnerica može od Ministarstva unutarnjih poslova zatražiti privremeni boravak u RH radi ostvarenja prava na spajanje obitelji. Privremeni boravak ostvaruje se samo ukoliko u RH boravite zajedno, odnosno ukoliko i Ti boraviš u RH.

Član ili članica obitelji hrvatske državljanke ili državljanina koja nije i državljanka države članice Europskog gospodarskog pojasa⁶, a namjerava boraviti u Republici Hrvatskoj duže od 3 mjeseca, dužna je u policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji prema mjestu boravka, podnijeti zahtjev za izdavanje boravišne iskaznice. Boravišna dozvola izdaje se s rokom važenja od 5 godina, odnosno kraćim ukoliko Tvoja partnerica kraće namjerava boraviti u Republici Hrvatskoj.

Tvoja partnerica imat će pravo zatražiti i trajni boravak u RH, ali nakon pet godina kontinuiranog boravka na prostoru RH.

Hrvatska sam državljanka rođena u inozemstvu i uz hrvatsko, imam još i državljanstvo zemlje rođenja, Perua. Želim u Hrvatskoj sklopiti životno partnerstvo sa svojom peruanskom partnericom. Na koji način to učiniti?

Prije svega trebaš zatražiti upis u hrvatsku matičnu knjigu rođenih na način da hrvatskom

⁶ Europski gospodarski pojas (EPG) čini 28 država članica Europske Unije te Norveška, Lihtenštajn i Island.

matičnom uredu dostaviš ovlaštenu i na hrvatski jezik prevedenu kopiju argentinskog izvataka iz knjige rođenih. Nakon što se kao hrvatska državljanka rođena u inozemstvu upišeš u hrvatsku matičnu knjigu rođenih, postupak sklapanja životnog partnerstva u ovom slučaju je isti kao i kod sklapanja partnerstva između hrvatske državljanke i strankinje.

Partner i ja sklopili smo brak u Argentini. Ja imam dvostruko državljanstvo, hrvatsko i australsko, a moj suprug australsko. Kako možemo registrirati naš brak u Hrvatskoj prema Zakonu o životnom partnerstvu?

Životna partnerstva ili istospolni brakovi hrvatskih državljana ili državljanke sklopljeni u inozemstvu upisuju se kao bilješka u maticu rođenih na temelju isprave inozemnog tijela, odnosno vašeg vjenčanog lista iz Argentine.

Budući da Argentina nije članica Europske unije ni Europskog gospodarskog pojasa, ovo je pitanje uređeno člankom 75. Zakona o životnom partnerstvu koji izjednačava brak osoba istog spola između hrvatskih državljana i državljana država koje nisu članice Unije i Europskog gospodarskog prostora sa životnim partnerstvima sklopljenim u Hrvatskoj.

Za istospolne bračne parove koji su brak sklopili izvan Europske Unije i Europskog gospodarskog pojasa, a namjeravaju živjeti u Republici Hrvatskoj, uputno je, međutim, prevesti vjenčani list ili potvrdu o braku na hrvatski jezik kod sudskog tumača, kako bi se u praksi mogla ostvariti prava iz Zakona o životnom partnerstvu.

Partnerica i ja smo obje državljanke Srbije i želimo sklopiti životno partnerstvo u Hrvatskoj. Je li to moguće?

Moguće je. Tvoja partnerica, uz prijavu namjere sklapanja životnog partnerstva, mora priložiti izvadak iz matice rođenih izdan u državi rođenja, ispravu ili dokaz da nije u životnom partnerstvu ili braku koju izdaje nadležno tijelo u Srbiji te ispravu kojom se dokazuje njezino državljanstvo, npr. putovnica odnosno pasoš.

Državljanstvo nije uvjet za sklapanje životnog partnerstva. Status životnog partnerstva sklopljenog u Hrvatskoj druge zemlje će priznati ili ne priznati u skladu sa svojim nacionalnim pravom, no u Europskoj uniji i na području Europskog gospodarskog prostora priznat će se prava u onim nadležnostima koje se tiču europskog prava kao što su sloboda kretanja, rada i zapošljavanja.

Drugim riječima, ukoliko neka od vas dobije posao u državi članici EU ili EGP, druga partnerica, kao članica obitelji, također ima pravo na boravak i život sa svojom partnericom na području EU ili EGP.

Moja supruga i ja sklopile smo brak u Danskoj još prije stupanja na snagu Zakona o životnom partnerstvu. Objе smo hrvatske državljanke. Koji je naš status u Hrvatskoj?

S obzirom da ste brak sklopile u državi članici Europske unije u kojoj je to zakonski omogućeno, Republika Hrvatska dužna vam je priznati status bračnih družica te ćete u pogledu svih prava koja su regulirana pravom Europske unije imati isti status kao i bračne zajednice sklopljene u RH.

U pitanjima koje nisu u nadležnosti EU, već isključivo RH, imate isti status kao i životna partnerstva sklopljena u RH. Stoga ćete u Republici Hrvatskoj, kao istospolna bračna zajednica, biti diskriminirane u odnosu na raznospolne bračne zajednice u pravu na posvajanje djece, bilo da se radi o jednoroditeljskom posvojenju ili zajedničkom posvojenju, s obzirom da to pitanje nije u nadležnosti Europske unije. U svim ostalim pravima i povlasticama imat ćete isti status kao i životna partnerstva sklopljena u RH.

Moj partner i ja sklopili smo registrirano partnerstvo u Austriji. Obojica smo hrvatski državljani. Koji je naš status u Hrvatskoj?

U Republici Hrvatskoj imate status životnih partnera i sva prava priznata životnim partnerstvima sklopljenima u RH.

Partnerica, švicarska državljanka, i ja sklopile smo životno partnerstvo u Švicarskoj nakon čega sam ja promijenila prezime. Budući da trebam promijeniti sve svoje dokumente, zanima me koji je postupak za priznavanje životnog partnerstva u Republici Hrvatskoj?

Potvrdu o sklapanju partnerstva koju ste dobiele u Švicarskoj trebate dati prevesti kod sudskog tumača na hrvatski jezik. Sudski tumač ovjerava sam prijevod. Nakon toga, matičnom uredu treba dostaviti original s prijevodom i zatražiti da ti se u maticu rođenih upiše bilješka o sklopljenom životnom partnerstvu u Švicarskoj kao i da si odlučila promijeniti prezime. Temeljem izvotka iz matice rođenih, a

koji sadržava i bilješku o životnom partnerstvu, u policijskoj upravi možeš zatražiti promjenu osobnih podataka.

Inače, Republika Hrvatska javne isprave nekih država priznaje kao valjane, dok za javne isprave drugih država zahtijeva legalizaciju, odnosno nadovjeru ili *apostille*. Ovisno o tome koja je država izdala uvjerenje o sklapanju životnog partnerstva, potrebno je ili samo prevesti ispravu po sudskom tumaču, ili najprije legalizirati odnosno nadovjeriti u državi koja ju je izdala, pa tek nakon toga prevesti po sudskom tumaču u Hrvatskoj.

Partnerica i ja sklopile smo životno partnerstvo i imamo dijete. Kako da uredimo naše roditeljske odnose?

Ukoliko vaše dijete ima zakonski prepoznatog samo jednog roditelja, na primjer Tebe kao majku, Ti i Tvoja partnerica možete od općinskog suda – nadležan je onaj prema mjestu prebivališta djeteta – zatražiti status partnerice-skrbnice za drugu majku, dakle onu partnericu koja trenutno nema priznat nikakav roditeljski status. Sud će u tom slučaju zatražiti i mišljenje od nadležnog centra za socijalnu skrb i donijeti konačnu odluku. Statusom partnerice-skrbnice stiče se trajna roditeljska skrb te sva prava i obveze koja iz toga proizlaze, a status se upisuje u rodni list djeteta. U praksi, pravima i obvezama partnerica-skrbnica ne razlikuje se mnogo od roditeljice (posvojiteljice). Zakon doslovce kaže da se između partnerice-skrbnice i djeteta zasnivaju *“trajna prava i dužnosti koja po zakonu postoje između roditelja i djece i njihovih potomaka”*.

U slučaju da vaše dijete ima zakonski prepoznatog oca, status Tvoje partnerice je identičan statusu "maćehe". U tom slučaju roditeljsku skrb o djetetu, odnosno o sadržajima roditeljske skrbi, zajedno s tobom i ocem djeteta ili umjesto oca, može ostvariti i Tvoja životna partnerica. Roditeljska skrb ili sadržaji roditeljske skrbi mogu biti u cijelosti ili djelomično privremeni. Ako se roditeljska skrb o djetetu povjerava na vrijeme dulje od 30 dana, izjava oba roditelja mora se ovjeriti kod javnog bilježnika. Plan roditeljske skrbi dogovaraju isključivo roditelji djeteta i u taj plan mogu uključiti svoje životne partnere ili partnerice, odnosno bračne drugove ili družice. Pojedine sadržaje roditeljske skrbi, poput čuvanja djeteta, odlaska na roditeljske sastanke, odluke o liječenju u hitnim slučajevima i slično, dogovaraju se na obiteljskoj medijaciji. Ona može biti unutar sustava socijalne skrbi ili izvan njega. Medijacija izvan sustava skrbi u pravilu je razgovor uz prisutnost treće osobe, a ta osoba može biti pravnik ili pravnik, psiholog ili psihologinja ili pak neka osoba od povjerenja. Taj dogovor može biti i pismeni pa ga je uputno ovjeriti u javno-bilježničkom uredu. Za slučajeve kada se roditeljska skrb trajno povjerava životnoj partnerici umjesto nekome od roditelja, primjerice zbog očeve ili majčine spriječenosti, odsutnosti ili nebrige, konačnu odluku o tome mora donijeti sud.

Je li moguće da životni partneri ili partnerice imaju predbračni ugovor kojim uređuju svoje imovinske odnose i bračnu odnosno partnersku stečevinu? Ako da, kako?

Naravno.

Svatko ima pravo urediti svoje imovinske odnose i partnersku stečevinu, kao i bilo koja druga pitanja koja se tiču partnerskih odnosa.

Životni partneri ili životne partnerice mogu imati partnersku stečevinu i vlastitu imovinu. Partnerska stečevina je imovina koju životni partneri ili partnerice steknu radom za trajanja životnog partnerstva ili potječe iz te imovine.

Životni partneri ili životne partnerice su u jednakim dijelovima suvlasnice u partnerskoj stečevini, ako nije drukčije dogovoreno ranije. I imovinska korist od autorskog prava i autorskom pravu srodnih prava je partnerska stečevina, kao i primjerice dobitak od igara na sreću.

Imovina koju ima jedan životni partner ili jedna životna partnerica u trenutku sklapanja životnog partnerstva ostaje njegova ili njezina vlastita imovina. Vlastita imovina je i imovina koju je životni partner ili životna partnerica stekla tijekom životnog partnerstva, a koja nije stečena radom. I autorsko djelo je primjerice vlastita imovina onog životnog partnera ili partnerice koji/a ga je stvorio/la.

Životne partnerice ili životni partneri mogu ugovorom o imovini drukčije urediti svoje odnose vezane uz partnersku stečevinu. Taj ugovor o imovini životnih partnera odnosno partnerica mora biti u pisanom obliku, a potpisi životnih partnera ili partnerica moraju biti ovjereni od javnog bilježnika. Važno je znati da nije dopušteno ugovorom o imovini životnih partnera ili životnih partnerica uglaviti primjenu stranog prava na imovinskopravne odnose.

Nezaposlena sam, a moja partnerica s kojom sam u vezi pet godina radi. Koja su moja prava kao nezaposlene nevjenčane supruge?

Imaš pravo na zdravstveno osiguranje preko zaposlene partnerice, pravo na izuzeće od plaćanja poreza u slučaju da te partnerica daruje nekretninom ili pokretninom, pravo na obiteljsku mirovinu u slučaju smrti partnerice te sve druge povlastice koje se tiču statusa nezaposlenih osoba, a uživaju ih i bračni drugovi, sukladno Zakonu o porezu na dohodak.

Što trebam učiniti kako bih prijavio smrt neformalnog životnog partnera?

Smrt se prijavljuje nadležnom matičnom uredu u roku od tri dana od dana smrti. Nadležni matični ured se određuje prema mjestu gdje je smrt nastupila ili gdje je umrli nađen. Ako je smrt nastupila u nekoj javnoj ustanovi, npr. bolnici, zatvoru ili u vojsci, prijavu će obaviti nadležno tijelo, odnosno sama ustanova.

Uz prijavu smrti ponosi se i potvrda o smrti koju izdaje liječnik ili druga ovlaštena osoba.

Matični ured kojem je prijavljena smrt sastavit će smrtovnicu, s potrebnim podacima o Tvojem preminulom partneru, njegovoj imovini i nasljednicima i nasljednicama te je dostaviti nadležnom sudu, odnosno javnom bilježniku radi pokretanja ostavinskog postupka. Smrtovnica može biti predana i Tebi, ako si ti osoba koja je zatraži.

Budući da se radi o neformalnom životnom partnerstvu, matičar ili matičarka zatražit će izjavu ovjerenu kod javnog bilježnika da ste Ti i Tvoj partner bili u neformalnom životnom

partnerstvu. Ona se može izraditi i nakon partnerove smrti, ukoliko nije postojala ranije, a uputno je na njoj imati i dva svjedoka ili svjedokinje, točnije, tu izjavu trebaju potvrditi i osobe bliske Tvome partneru. Nakon toga matičar ili matičarka upisat će Tvoje osobne podatke u smrtovnicu, u rubrici “srodnički odnos prema umrlim”.

Mogućnosti planiranog LGBTIQ roditeljstva u Hrvatskoj

“Mi smo ti koji krojimo vlastite živote, mi smo ti koji imamo pravo zaštititi svoje obitelji i svoju djecu – djecu koja su na svijet došla odlukom nas roditelja; bilo dogovorom, planiranjem, posvajanjem, nekim prethodnim heteroseksualnim iskustvom, donacijom sperme ili umjetnom oplodnjom. Ta se djeca od svojih vršnjaka razlikuju samo u jednoj stvari: prihvaća li ih društvo i štiti li ih država.”

(Iz Proglasa XII. Povorke ponosa LGBTIQ osoba Zagreb Pride 2013 – “Ovo je zemlja za sve nas!”)

“To su djeca koja su voljena nevezano uz način na koji su došla na svijet: planiranjem, mogućnostima koje nudi suvremena medicina, usvajanjem ili su rođena u nekim drugim, prijašnjim obiteljima koje smo pokušali/e graditi.”
(Iz Proglasa XI. Povorke ponosa LGBTIQ osoba Zagreb Pride 2012 – “Imamo obitelj! Tisućljetni hrvatski san”)

Unatoč brojnim pravnim, zakonskim i društvenim preprekama, sve veći broj LGBTIQ osoba u Hrvatskoj planira roditeljstvo. Do sada smo naišle na više primjera LGBQ roditeljstva u Hrvatskoj i zabilježile načine na koje LGBTIQ osobe planiraju obitelj: potpomognutom oplodnjom u inozemstvu, potpomognutom oplodnjom izvan sustava zdravstvene skrbi, jednoroditeljskim posvojenjem djeteta, dogovorom životnih partnerica s muškim donatorom, dogovorom između gej i lezbijskih parova i tako dalje.

Donošenjem Zakona o životnom partnerstvu uvedena su dva nova instituta kojima se uređuje i štiti obiteljski život LGBTIQ osoba:

roditeljska skrb životnog partnera ili partnerice i partnerska skrb. U načelu, iz oba instituta proizlazi pravo životnog partnera ili partnerice roditelja djeteta da ostvaruje roditeljsku skrb o djetetu, odnosno sadržaje te skrbi, čime se pojačava zaštita djeteta koje živi u LGBTIQ obitelji.

Primjeri navedeni u ovoj brošuri ukazuju na različite obiteljske prilike životnih partnera ili partnerica s kojima žive njihova vlastita ili posvojena djeca. Primjena Zakona o životnom partnerstvu štiti djecu u životnim situacijama kada im je naročito potrebna zaštita i potpora dvoje roditelja ili roditeljica, uvažavajući i mogućnost života u alternativnim obiteljskim prilikama. Primjenom instituta roditeljske skrbi o djetetu prvenstveno dolazi u obzir zaštita djeteta kada su oba roditelja poznata i nad njime ostvaruju roditeljsku skrb, ali svoju skrb žele podijeliti s jednim ili oba životna partnera ili partnerice.

Partnerska skrb

Putem instituta partnerske skrbi rješavaju se pitanja zajedničke roditeljske skrbi za dijete čiji drugi roditelj nije poznat ili je lišen roditeljske skrbi zbog zlostavljanja djeteta te pitanja roditeljske skrbi partnera nad djetetom nakon smrti njegovog roditelja, preminulog životnog partnera. U slučaju nepoznatoga roditelja može se raditi, primjerice, o ocu djeteta čije postojanje negira majka, a on sam ne priznaje očinstvo, ili djetetu rođenom uz pomoć medicinski potpomognute oplodnje, pri čemu majci nije poznat očev identitet. Ukoliko

dijete u duginoj obitelji ima zakonski prepoznatog samo jednog roditelja, najčešće majku, može se od općinskog suda (nadležan je onaj prema mjestu prebivališta djeteta) zatražiti imenovanje statusa partnerice-skrbnice za drugu majku, dakle onu partnericu koja trenutno nema priznat nikakav status. Sud će u tom slučaju zatražiti mišljenje od nadležnog centra za socijalnu skrb te donijeti konačnu odluku. Statusom partnerice-skrbnice stiže se trajna roditeljska skrb te sva prava i obveze koji iz toga proizlaze, a status se upisuje u rodni list djeteta u posebnu rubriku. Zasnivanjem skrbi između partnerice-skrbnice ili partnera-skrbnika djeteta s jedne strane te djeteta i njegovih ili njezinih potomaka s druge strane, zasnivaju se trajna prava i dužnosti koja po zakonu postoje između roditelja i djece i njihovih potomaka. Životni partner ili partnerica je u pravu nasljeđivanja izjednačena s bračnim drugom ili družicom, a djeca nad kojom ima partnersku skrb izjednačena s njegovom ili njezinom djecom.

Roditeljska skrb

U slučaju da dijete ima zakonski prepoznata oba roditelja, životni partner ili partnerica mogu, uz pristanak oboje roditelja, obnašati neke sadržaje roditeljske skrbi. U tom slučaju roditeljsku skrb o djetetu, odnosno sadržaje roditeljske skrbi, životni partner ili partnerica obnaša zajedno s oba roditelja. Ta skrb i sadržaji roditeljske skrbi mogu biti samo privremeni, trajnijega ili jednokratnoga karaktera te mogu biti povjereni djelomično ili u cijelosti. Ako se roditeljska skrb nad djetetom povjerava

na razdoblje dulje od 30 dana, izjava roditelja ili roditeljica mora biti ovjerena kod javnog bilježnika. Ako se djetetu koje je bez roditeljske skrbi imenuje skrbnik ili skrbnica, o tome rješenje donosi Centar za socijalnu skrb.

Nedostaci Zakona o životnom partnerstvu

Zakon o životnom partnerstvu, koliko god da omogućuje bolje uređenje obiteljskog života LGBTIQ roditelja ili roditeljica i njihove djece, ipak ima određene nedostatke. Naime, radi se o prijelaznim i ponekad sasvim privremenim ili fleksibilnim rješenjima, za razliku od drugih tradicionalnih oblika roditeljske skrbi o djetetu kojima je određen i veći stupanj zaštite djeteta, primjerice roditeljska skrb u punom smislu te posvojenje prema odredbama Obiteljskog zakona. Tako kod primjene odredaba Zakona o životnom partnerstvu, u pogledu roditeljstva primat u primjeni ipak ima Obiteljski zakon pa, primjerice, u zakonskom smislu ranije nepoznat otac može tražiti utvrđivanje očinstva, a to može zatražiti djetetova majka, pa i samo dijete ukoliko posumnja da mu je neki muškarac otac. Institut roditeljske skrbi nad djetetom od strane životnog partnera također nije trajnoga karaktera jer se radi o podijeli skrbi od strane roditelja koji se oboje ili pojedinačno mogu predomisli oko ranijeg dogovora u vezi skrbi za dijete. Na takve zakonske nedostatke, a posebice i potrebu za značajnijom zaštitom djece koja žive u LGBTIQ obiteljima, uputit će buduća praksa.

Dotada životni partneri i partnerice mogu koristiti sve zakonske mehanizme koji su im na raspolaganju kako bi zaštitili/e i osigurali/e

svoj obiteljski život koji ima pravo biti obogaćen životom s njihovom djecom.

U Hrvatskoj postoje i grupe koje okupljaju LGBTIQ roditelje i roditeljice kako bi osobe i parovi razmijenili svoja iskustva vezana uz LGBTIQ roditeljstvo, planiranje obitelji i odgoj djece. Zagreb Pride je u kontaktu s LGBQ roditeljima i roditeljicama i radi na zagovaranju za proširenje roditeljskih prava.

Ines i Lucija: Oplodnja uz pomoć poznatoga donatora zahtjeva apsolutno povjerenje

Posljednjih šest mjeseci jednosoban stan u širem centru Splita, u kojem Lucija i Ines žive devet godina, izgleda potpuno drugačije. Tepih u dnevnom boravku zamijenjen je prostirkom za puzanje, stol je prepun dječjeg pribora za hranjenje, a police s knjigama, među kojima se nalazi i fotografija s njihovog vjenčanja, sada su prekrivene igračkama. Budući da je obitelj dobila novu članicu, i prostrani kauč je postao tijesan. Između vidno neispavane Ines i Lucije sada leži Marta. U pauzama između igranja s kartonskom ambalažom, koja je Marti daleko zanimljivija od bilo koje igračke, šestomjesečna djevojčica neprestano se propinje ne bi li uspjela sjesti i gledati okolinu iz perspektive svojih mama. Budući da živahna djevojčica zahtjeva potpunu pažnju, malena obitelj još uvijek nije stigla proslaviti najvažniji događaj nakon Martinog rođenja: partnersku skrb koja je nedavno dodijeljena tridesettrogodišnjoj Ines. Zbog sretnih događaja koji su u posljednjih godinu dana iz temelja izmijenili njihove živote, ovaj lezbijski par danas s olakšanjem gleda na sve probleme s kojima se ranije morao suočiti.

“Zajedno smo već dvanaest godina, a želja za djetetom u posljednjem je periodu postajala sve snažnija. Hrvatsko zakonodavstvo je takvo kakvo je, pa smo razmišljale o različitim opcijama. Raspitivale smo se o mogućnosti dostave sperme iz inozemnih banaka, što se pokazalo nemogućim s obzirom da se ona prilikom granične kontrole tretira kao organ. Sljedeća je opcija bila medicinski potpomognuta oplodnja u europskim klinikama, no to

je pak bilo preskupo s obzirom na financijsku situaciju u kojoj se nalazimo. Na kraju smo se opredijelile za način koji smo u startu odbacile zbog mogućih komplikacija – inseminaciju kod kuće, odnosno najjednostavniji postupak potpomognute oplodnje spermom poznatog donatora”, prisjeća se tridesetdvogodišnja Lucija koja je stupila u životno partnerstvo s Ines ujesen 2014. godine.

“Neko vrijeme smo razmišljale o našim prijateljima, ali smo ubrzo zaključile da se nitko od njih ne bi odrekao sudjelovanja u odgoju djeteta. Istodobno nam je bilo važno pronaći nekoga tko je spreman upoznati dijete ako bi ono tijekom odrastanja izrazilo takvu želju. I onda kada smo se najmanje nadale, preko zajedničke prijateljice smo se nanovo povezale s poznanikom za kojeg smo ubrzo shvatile da bi možda pristao biti donator pod navedenim uvjetima. Međutim, nismo znale kako da ga to pitamo”, dodaje Lucija.

Prilikom zajedničkog druženja, potencijalni donator samoinicijativno je poveo razgovor o tome kako su mu dvije djevojke već jednom hipotetski postavile isto pitanje. Ines i Lucija su se u tom trenutku pogledale i zaključile da svjedoče idealnoj prilici. “Kazao nam je da će razmisliti iako generalno nema ništa protiv. Uskoro nam se javio s pozitivnim odgovorom, pri čemu je pristao na sva moguća testiranja: od spolnih do obiteljskih bolesti”, kaže Lucija.

Njena partnerica Ines dodaje da je s potencijalnim donatorom od početka najvažnije otvoreno razgovarati o svim temama, prije svega o mogućim tabuima. “Ako se odlučite na takvo rješenje, najvažnije je uspostaviti bezrezervno povjerenje. Da smo osjetile da se nešto u međuvremenu promijenilo u našem odnosu,

zasigurno bismo odustale od početnog plana. Međutim, imale smo sreće jer je on jednostavna osoba s kojom smo mogle razgovarati baš o svim temama”, objašnjava Ines.

Kako je propisano zakonom, donator se do 18. godine života djeteta može predomisliti i pokrenuti tužbu za utvrđivanje očinstva. Tužbu može pokrenuti sam ili o svim okolnostima vezanima uz slučaj obavijestiti centar za socijalnu skrb koji potom također može pokrenuti tužbu. Ovaj lezbijski par svjestan je činjenice da i dijete ima pravo na podnošenje tužbe za utvrđivanje očinstva i od 25. godine života. Dok je dijete maloljetno, ima pravo zatražiti postupanje centra za socijalnu skrb koji može imenovati posebnog zakonskog zastupnika koji će ga, mimo majke i partnerice—skrbnice, zastupati u postupku. Nakon utvrđivanja očinstva, partnerica—skrbnica može izgubiti pravo skrbništva ukoliko takav postupak pokrene centar ili to zatraži samo dijete.

Lucija je ubrzo obavila sve potrebne ginekološke preglede, a u međuvremenu je započela i s dijetnim režimom, s obzirom da uravnotežena prehrana može povećati šansu za začeće, a u trudnoći osigurati sve potrebno za rast i razvoj ploda. Uza sve to, počela je uzimati dodatke prehrani koji sadrže folnu kiselinu i omegu 3.

“Malo sam istraživala i shvatila da je postupak inseminacije najbolje i najlakše provesti korištenjem menstrualne čašice⁷. Nisam ih uspjela pronaći unutar Europske unije, pa sam ih naručila iz SAD—a”, govori Lucija koja je tri mjeseca zaredom svakoga jutra, u isto vrijeme, mjerila bazalnu temperaturu, a dobivene

vrijednosti upisivala je u mobilnu aplikaciju Fertility Friend⁸ koja joj je pomogla pri praćenju menstrualnoga ciklusa. Budući da su u inozemstvu znatno jeftinije nego kod nas, preko Interneta je naručila LH trakice pomoću kojih je utvrđivala točan datum nastupanja ovulacije. “Pet dana uoči ovulacije koju bi mi aplikacija predvidjela na temelju ranije unesenih podataka, počela bih koristiti trakice koje mjere razinu luteinizirajućega hormona. Kada je on na vrhuncu, unutar 24 do 48 sati nastupaju plodni dani. U tom periodu bih nazvala donatora, a potom sam 3 do 4 dana zaredom obavljala inseminaciju. On bi dobio čašicu koju bi Ines preuzela nakon ‘obavljenog posla’ i donijela je meni u susjednu sobu. Nakon 15 minuta mogla sam raditi sve što inače radim, čak i izlaziti vani. Čašicu bih izvadila nakon nekoliko sati. U našem slučaju bila je riječ o trećoj sreći, što je odlično s obzirom da ženama u prosjeku treba 6 mjeseci da zanesu”, dodaje ona.

Lucija je tijekom trudnoće pratila kod ginekologa kod kojeg je upisana godinama. Ines je s njom odlazila na svaki pregled i zajedno su ulazile u ordinaciju. Tvrdi kako pritom nisu imale nikakvih problema. Zajedno su prošle i dva trudnička tečaja, a Ines je, bez suvišnih pitanja od strane medicinskog osoblja, prisustvovala i porodu.

I ono za što su se bojale da bi moglo biti “škakljivo”, na kraju je prošlo bez ikakvih problema. Naime, dežurni liječnik je uoči poroda Luciju pitao za ime oca djeteta, na što mu je odgovorila da je nepoznat pa je na tom mjestu u Martinom rodnom listu ostavljena prazna

7 Npr. SoftCup www.softcup.com

8 Mobilna aplikacija Fertility Friend dostupna je na www.fertilityfriend.com

crta. Ni u matičnom uredu nisu naišle na prepreke, gdje je Lucija kao majka uskoro nakon poroda morala otići prijaviti rođenje djevojčice. Tamo je napravljen zapisnik u kojem stoji da Marta nema oca. "Rečeno mi je da o našem slučaju moraju obavijestiti socijalnu službu koja me zatim pozvala na susret. Tamo sam izjavila da sam upoznata s pravima djeteta u slučaju da je otac nepoznat", svjedoči Lucija.

Iako su zahtjev za ostvarenje prava na partnersku skrb mogle predati same, Lucija i Ines su, zbog brige oko tek rođenog djeteta, za tu proceduru opunomoćile odvjetnički ured. Odvjetnicima su morale dostaviti dva dokumenta: Martin rodni list i originalni izvadak iz registra životnog partnerstva. "Nakon mjesec i pol dobile smo poziv iz centra za socijalnu skrb, gdje smo pozvane na razgovor. Naime, općinski sud, nadležan prema mjestu prebivališta djeteta, dužan je tijekom postupka zatražiti stručno mišljenje centra. Na razgovoru, na kojeg smo došle s Martom, djelatnici centra zatražili su različite podatke kako bi procijenili naše obiteljske okolnosti i utvrdili jesu li zaštićena prava i dobrobit djeteta", objašnjava Ines koja je, kao buduća partnerica–skrbnica djeteta, na inzistiranje suda morala proći psihološko testiranje. Riječ je o standardnim testovima inteligencije i osobnosti te upitniku kojim je Ines kao buduća skrbnica trebala izvršiti samoprocjenu.

Cijela procedura trajala je kraće nego što je par očekivao. "U roku od dva i pol mjeseca od opunomoćenja odvjetnika dobile smo poziv na sud. Uz naše odvjetnike, tamo je bio i psiholog koji je potvrdio da sam sposobna dobiti

skrb", dodaje Ines, čije je ime uskoro upisano u posebnu rubriku u Martinom rodnom listu. "Kada ćemo proslaviti kako doliči? Čim se malo naspavamo", uz osmijeh odgovara Ines.

Anica i Petra: Njemačka klinika omogućila nam je odabir karakteristika donatora

Kada bi ih zamolili da odaberu najsretniju godinu iz zajedničkog života, Anica i Petra ne bi puno razmišljale. Za njih je to nedvojbeno 2015. godina. Pored toga što su u siječnju ozakonile svoju šestogodišnju vezu velikim vjenčanjem, ovaj lezbijski par koji živi u Istri, jesenas je dobio i dugo očekivani liječnički nalaz – potvrdu da je Anica trudna. Time je ispunjena njihova najveća želja u posljednje dvije godine, odnosno od prvog posjeta klinici za potpomognutu oplodnju u Münchenu⁹.

“Oduvijek smo željele imati dijete, a o realizaciji te ideje intenzivno razmišljamo posljednje tri godine. Jedno vrijeme smo razgovarale sa zajedničkim prijateljem, što za nas nije bilo najsretnije rješenje s obzirom da dijete želimo odgajati samostalno. Situacija s poznatim donatorom je najrizičnija jer se sve uključene osobe u međuvremenu mogu predomisli”, objašnjava tridesetjednogodišnja Petra.

Anica i Petra uskoro su promijenile svoju odluku zahvaljujući informaciji koju su dobile od lezbijskog para preko jednog internetskog foruma. Djevojke iz Zagreba pohvalile su se kako im se nedavno rodila kćer zahvaljujući potpomognutoj oplodnji u minhenskoj klinici. “Bez razmišljanja smo im poslale privatnu poruku, a na temelju dobivenih informacija već smo se sljedeći dan javile istoj privatnoj klinici. Za razliku od Mađarske, gdje je odlazila većina lezbijski iz Hrvatske sve dok Orbanova vlada nije zabranila potpomognutu oplodnju

istospolnim parovima, u Njemačkoj vrijede sasvim druga pravila. Klinika u Münchenu se vodi politikom ‘dva roditelja za jedno dijete’ i to bez obzira na spol”, govori dvadesetdevetogodišnja Anica i dodaje da je klinika tražila dokument koji dokazuje da su ona i Petra u životnoj zajednici.

“U tom periodu se pričalo da će uskoro biti donesen Zakon o životnom partnerstvu, o čemu smo obavijestile kliniku koja nas je svejedno primila u postupak. U međuvremenu su saznali da smo sklopile partnerstvo, međutim nisu nas tražili nikakvu dodatnu potvrdu”, nastavlja Anica, koja se nakon dogovora s Petrom da će ona biti ta koja će roditi dijete, klinici javila e-mailom.

“U startu sam bila potpuno iskrena. Odmah sam im napisala da sam lezbijka koja živi s partnericom i da već godinama želimo dijete”, tvrdi Anica kojoj je nakon tjedan dana stigao odgovor. Osim prava i obaveza koji će im pripasti nakon potpisivanja ugovora s klinikom, lezbijski par u prvoj poruci dobio je i popis pretraga koje će Anica morati obaviti uoči prvog dolaska u Njemačku. Drugi put su u kontakt s minhenskim liječnicima stupile putem Skypea, a tom prilikom upoznate su s postupkom odabira donatora i s tijekom oplodnje. Sve dodatne nejasnoće bilo je moguće riješiti preko maila, a tim putem Anica je klinici poslala i sve potrebne nalaze pretraga koje je obavila u Hrvatskoj. “Pored standardnog ginekološkog pregleda, morala sam napraviti razne testove na spolne bolesti, utvrditi razinu hormona i krvnu grupu kako bi klinika mogla pronaći odgovarajućeg donatora. Sve pretrage radila sam kod svoje ginekologinje s kojom sam od početka bila iskrena i rekla joj što planiram. Uostalom,

9 Cryobank – München:
<http://www.cryobank-muenchen.de/>

diskriminacija LGBT osoba zabranjena je hrvatskim zakonima”, ističe Anica.

Potom su na Petrinu i njenu kućnu adresu stigli ugovori na njemačkom jeziku. “Osim dva ugovora, jednog za Anicu, a drugog za mene, stigao nam je i upitnik u kojem smo odgovarale na pitanja vezana uz donatora. Ponudili su nam da odaberemo njegove karakteristike. Pored boje očiju i kose, mogle smo navesti preferencije vezane uz njegovo zanimanje. Mene su kao partnericu zamolili da pošaljem svoju fotografiju kako bi pronašli donatora sa što više mojih karakteristika”, kaže Petra i dodaje da je svjesna činjenice da se pravo djeteta da zna svoje porijeklo, ne umanjuje ni u slučaju nepoznatog donatora. Nakon navršene 18. godine života ono može ostvariti pravo na poznavanje biološkog identiteta utvrđivanjem činjenica o svom rođenju.

Sljedeći korak je bio dogovor oko prvog posjeta klinici koji je ovisio o datumu početka Aničinog menstrualnog ciklusa. “Prvog dana ciklusa nazvala sam kliniku gdje su mi rekli da za 10 dana, odnosno na početak plodnih dana, odem kod svoje ginekologinje. Ona mi je ultrazvučnim pregledom utvrdila veličinu jajne stanice kako bi liječnici u Njemačkoj mogli utvrditi brzinu njezinog rasta i dogovoriti točan datum i vrijeme mog dolaska u München”, nastavlja Anica.

Kako tvrdi, prvi posjet klinici za potpomoćnu oplodnju protekao je u opuštenoj atmosferi. Profesionalni liječnički tim prvo je napravio ultrazvučni pregled kako bi se uvjerile da jajna stanica nije pukla. U slučaju da se to dogodilo, Anica bi se morala vratiti u Hrvatsku i ponoviti postupak idući mjesec. “Imale smo sreće pa je oplodnja odnosno inseminacija na-

pravljena već prilikom prvog odlaska u kliniku. Riječ je o postupku koji nalikuje ginekološkom pregledu. Petra je cijelo vrijeme bila sa mnom, štoviše, omogućeno joj je da sudjeluje u postupku. Zajedno s liječnikom držala je trakicu na koju je netom nanesa spermata donatora. Ona se potom nanosi na spravicu koja nalikuje dječjoj dudi te se umetne do cerviksa. Potom se umetnu tamponi koje je potrebno držati osam sati”, objašnjava buduća majka.

Uspjeh ovog tipa potpomognute oplodnje kod zdrave osobe mlađe životne dobi iznosi oko 15 posto po postupku, a u Aničinom slučaju uspio je iz četvrtog puta. Pored mjerenja bazalne temperature, Anica je u međuvremenu putem interneta naručila LH trakice koje su joj pomogle u preciznijem određivanju plodnih dana. “Odabir donatora i prva inseminacija koštali su nas oko 1200 eura, a svaki sljedeći postupak platili smo 650 eura. Karta do Münchena u jednom smjeru za dvije osobe košta oko 70 eura. Imale smo sreću što moja sestra živi u obližnjem gradu pa nismo morale plaćati smještaj”, prisjeća se Petra.

Anica tijekom trudnoće sada prati kod svoje ginekologinje, a uskoro će s Petrom otići na prvi trudnički tečaj. Pred njima je odabir imena djeteta i obilazak salona namještaja. Kako kažu, već su započele s preuređenjem jedne prostorije u kući koja će kroz koji mjesec postati pravo dječje carstvo. “Nakon svega što smo zajedno prošle nimalo se ne bojim poroda. Uostalom, Petra će cijelo vrijeme biti uz mene”, govori Anica i dodaje kako je zahvaljujući proučavanju zakona i informacijama koje je dobila od jednog lezbijskog para upoznata s birokratskom procedurom koja Petru i nju očekuje nakon rođenja djeteta.

“Budući da je otac djeteta nepoznat, Petra će temeljem Zakona o životnom partnerstvu zatražiti status partnerice–skrbnice. A onda možemo početi razmišljati i o drugom djetetu”, uz osmijeh će Anica. ”Postoji još jedna stvar na koju si zaboravila”, dobacuje joj Petra. “Moramo izvršiti svoju posljednju obavezu prema klinici. Po rođenju smo im dužni poslati fotografiju djeteta koju će pohraniti u svoju arhivu”, zaključuje Petra.

Vanja i Tea: Matija se šalio da smo ga kupile za tri kune

“Oduvijek sam htjela posvojiti. To je bio jedini uvjet pod kojim sam željela imati dijete, bez obzira jesam li bila u vezi s partnerom ili partnericom. Na trideseti sam rođendan sjela i na temelju podataka koje sam dobila od Centra za socijalnu skrb, napisala zahtjev za posvojenje. U startu sam znala da kao samohrana majka nemam gotovo nikakve šanse. Štoviše, na prvom sastanku sa socijalnim radnikom rečeno mi je da moram biti svjesna da su samohrani roditelji uvijek zadnji u redu za posvojenje. Ali to me nije pokolebalo. Na taj sam čin gledala kao na rođendanski poklon koji sam poklonila samoj sebi”, prisjeća se Vanja.

Kako tvrdi danas tridesetdevetogodišnja Zagrepčanka koja u trenutku predaje zahtjeva nije bila u vezi, riječ je o mučnoj proceduri u kojoj potencijalni posvojitelj, odnosno posvojiteljica mora nahvaliti samu sebe što je više moguće. “Uz to što sam o vlastitom imovinskom, duševnom, obiteljskom i društvenom stanju morala pisati riječi hvale, bilo mi je grozno što sam u zahtjevu morala opisati kakvo dijete želim posvojiti. Tako sam pored starosne dobi navela da me se ne tiče njegova etnička, rasna ili vjerska pripadnost”, dodaje Vanja i kaže da, za razliku od većine drugih potencijalnih posvojitelja, uza zahtjev namijenjen Centru za socijalnu skrb nije slala nikakve fotografije. “Čula sam da ljudi znaju slati autoportrete, fotografije svoje obitelji i doma”, tvrdi ona.

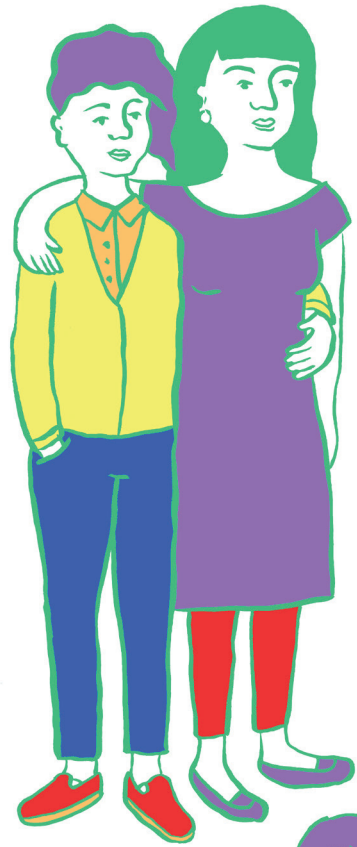
Nakon što zaprimi zahtjev, podružnica Centra nadležna prema mjestu prebivališta potencijalnih posvojitelja, odnosno posvojiteljice, dužna je izraditi mišljenje o podobnosti za posvojenje. Postupak provodi stručni tim

podružnice koji čine socijalna radnica, psihologinja i pravica. Iako je centar dužan izraditi mišljenje u roku od dva mjeseca, Vanja je čekala više od godinu dana. “A u tih godinu dana zaljubila sam se u Teu s kojom sam danas u životnom partnerstvu”, dodaje ova Zagrepčanka. “Nakon obavljenog psihološkog testiranja, pozvana sam na razgovor u centar za socijalnu skrb. Kad su me pitali zašto želim posvojiti dijete s obzirom da sam dovoljno mlada i što će se dogoditi ukoliko jednoga dana rodim svoje, kazala sam da će to biti odlično, da će nas tada biti više, a moje će posvojeno dijete biti sretnije jer će imati sestru ili brata. Onda su rekli nešto poput: ‘Već nam se dogodilo da su neke posvojile dijete...’, aludirajući na lezbijke”.

U to vrijeme je prema Obiteljskom zakonu posvojiteljica mogla biti hrvatska državljanka u dobi od najmanje 21 godine, koja je od posvojenog djeteta starija najmanje 18 godina. Danas je samo propisano da razlika između posvojiteljice i djeteta mora biti 18 godina. Dijete mogu posvojiti bračni i izvanbračni drugovi te osoba koja nije u braku ili izvanbračnoj zajednici. Iako se to nigdje izričito ne navodi, Zakon podrazumijeva da dijete ne mogu posvojiti osobe koje su u bilo kojoj vrsti istospolne zajednice. Nepisano je pravilo i da LGBTIQ osobe ne mogu ostvariti to pravo ni ako su samci.

“Tu sam malo zastala i potom odgovorila: ‘Ma nemojte mi reći. Nije valjda’”, nastavlja Vanja, koja je pozitivno mišljenje dobila nakon što ju je socijalni radnik posjetio u stanu i utvrdio da je dom podoban za odrastanje djeteta. Potom je isti zahtjev s početka priče poslala na adrese svih Centara za socijalnu skrb u Hrvatskoj. Uskoro su se počela nizati razočarenja. “Dobila sam hrpu odbijenica. U slučaju da dijete u rodnom listu ima upisanu

majku ili oca, ono može biti posvojeno samo ako su oba ili jedini roditelj dali pristanak. A takve djece gotovo da i nema pa u Hrvatskoj na jedno dijete čeka oko 70 obitelji, odnosno pojedinki. Javna je tajna da ima onih koji čitav postupak 'pospješe' pozamašnom novčanom svotom. Osim što mi to nije dopuštala financijska situacija, smatram to izrazito nemoralnim", objašnjava Vanja.

Unatoč pesimističnim predviđanjima, dvije i pol godine nakon predaje zahtjeva na Vanjinu je adresu stigla potvrдна informacija – na nju je u jednom zagrebačkom domu za nezbrinutu djecu čekaо dvogodišnji dječak. No da sreća zbog ispunjenja životnog sna ne bude potpuna, uskoro se ponovno pobrinula birokracija.

"Kako je od predaje mog zahtjeva prošlo više od dvije godine, trebala sam ponoviti čitavu proceduru. Još jednom sam pozvana na psihološko testiranje, gdje su me samo pitali je li se išta važno u međuvremenu promijenilo u mom životu. Budući da nisam mijenjala adresu, socijalni radnici mi nisu dolazili u posjetu. Potom su centri za socijalnu skrb, određeni prema prebivalištu mene i djeteta, trebali donijeti zajedničko rješenje o posvojenju, ali su tijekom postupka uspjeli zametnuti naše papire. U to sam vrijeme doslovno živjela s telefonom u ruci. Nakon dva mjeseca dobila sam poziv. 'Sada kada je sve riješeno, želimo napraviti svečanost posvojenja djeteta. Bilo bi zgodno da priredite zakusku', poručili su mi iz Centra za socijalnu skrb. Nisam mogla vjerovati da mi netko to govori nakon svega što sam prošla", prisjeća se majka danas deseto-godišnjeg Matije.

"U matičnom uredu su me uskoro upisali kao majku u njegov rodni list. Ponudili su mi mogućnost da mu promijenim ime i prezime. Za-

tim sam morala pronaći pedijatra kojem sam odnijela sve Matijine liječničke nalaze. Ostale dokumente smo sređivali po potrebi: domovnicu za upis u vrtić, putovnicu za prvo zajedničko putovanje", objašnjava Vanja i dodaje da je čitav postupak zahtijevao minimalne financijske izdatke. "Matija je jednom prilikom, misleći na takse koje je potrebno platiti prilikom izrade dokumenata, mojoj majci kazao: 'Znaš, mene je mama kupila za tri kune'".

Iako je njena partnerica Tea otpočeta sudjelovala u odgoju dječaka, sve ove godine mu je u pravnom smislu, kako kaže Vanja, bila "nitko i ništa". "Uvijek sam ja bila ta koja je s dječakom morala ići kod doktora ili po različite birokratske potvrde. Imale smo sreću što su odgajateljice u vrtiću i učiteljica u školi bile normalne osobe pa nam nisu pravile komplikacije u slučaju kada bi Tea dovela ili došla po Matiju", govori Vanja i ističe da se sve promijenilo donošenjem Zakona o životnom partnerstvu. Naime, kako država Vanju tretira kao samohranu majku koja je u međuvremenu stupila u životno partnerstvo, a Matija nema oca, Tea sada može ostvariti pravo na partnersku skrb. Budući da dječak danas ima deset godina, što znači da je sposoban shvatiti značenje skrbništva, Centar za socijalnu skrb dužan je tijekom postupka pribaviti njegovo mišljenje i želje o izboru skrbnika, odnosno skrbnice. Donošenjem odluke o partnerskoj skrbi Tea će steći sva prava koja proizlaze iz roditeljske skrbi.

"Što god pisalo u zakonima, nas troje smo prava mala obitelj još od dana kada sam našeg sina iz doma za nezbrinutu djecu dovela u stan. Uostalom, Matija je još prije sedam godina u vrtiću za Dan očeva nacrtao Teu", zaključuje Vanja.

Petar, Branko, Sanja i Eva: rođenjem Barbare postali smo velika LGBTIQ obitelj

“U 25 godina zajedničkog života prošli smo svašta. Od bolesti i besparice, do vjenčanja u inozemstvu i kupnje zemljišta na kojem smo sagradili kuću. U jednoj fazi odnosa javila se želja da našoj obitelji pridružimo i trećeg člana, odnosno članicu, ali s obzirom da su mogućnosti gej parova u Hrvatskoj po tom pitanju zaista sužene, nismo bili previše optimistični. Rekao bih da je među nama postojao prešutan konsenzus: ako ne uspijemo dobiti dijete i dalje smo zadovoljni jer imamo jedan drugoga, a ako uspijemo još bolje, nitko sretniji od nas”, svjedoči Branko.

U jednom periodu života, kaže ovaj četrdesetosmogodišnjak, zajedno s tadašnjim partnerom, a današnjim suprugom Petrom intenzivno je razmišljao o posvojenju. Kako im to kao gej paru u Hrvatskoj nije bilo moguće, raspitivali su se o mogućnostima koje im pruža odlazak u inozemstvo. “Preko interneta smo uskoro došli do potrebnih informacija. Sve što smo saznali izgledalo nam je nesigurno i moralno dvojbeno. Shvatili smo da postoji veliki broj inozemnih agencija za posvajanje za koje ne možete ustanoviti rade li zaista u najboljem interesu djece. Pored opasnosti da se iza svega krije trgovina ljudima, smatrali smo da je nemoralno platiti veliku količinu novca za dijete kojemu je rat pred očima uništio dom i obitelj. Zatim smo se raspitivali o tradicionalnom surogat roditeljstvu koje podrazumijeva da je surogat majka ujedno i donatorica jajne stanice. Prihvatljivijim nam se činio model koji podrazumijeva posebnu donatoricu stanice, koja je često u srodstvu partnera koji nije donator

sperme. Tada do začeća dolazi izvantjelesno, a embrionalna stanica se medicinskim putem prenosi u maternicu surogat majke. Ubrzo smo shvatili da je riječ o iznimno skupom i kompliciranom postupku. Dodatni kamen spoticanja bilo je hrvatsko zakonodavstvo koje je u to vrijeme, a to čini i danas, na pijedestal postavljalo biološku majku i oca. Nakon niza razočarenja jednostavno smo digli ruke od svega. A onda smo nakon pet godina upoznali Evu i Sanju”, prisjeća se ovaj stanovnik jednog slavonskog grada.

Petar i Branko tog su proljeća pozvani na prijateljevu rođendansku proslavu. “Pomalo smo se dosađivali, nestrpljivo čekajući da domislimo dovoljno uvjerljivu ispriku koja bi nam ‘kupila’ raniji odlazak doma. Uskoro se ispostavilo da nismo jedini. Na drugom kraju prostorije stajale su dvije mlađe žene, također vidno obuzete dosadom. Ostalo je povijest”, uz osmjeh će Branko.

Za razliku od gej para koji su netom upoznale, Eva i Sanja u to su vrijeme ulagale velike nade u što skorije proširenje svoje obitelji. “To je dobro znao i naš zajednički prijatelj u čijem stanu smo se upoznale s Brankom i Petrom. Koristio je svaku priliku da organizira zajednička druženja. Malo–pomalo smo se počeli vidati gotovo svaki vikend, a Sanja i ja smo tijekom jednog druženja povele raspravu o LGBT roditeljstvu. Na kraju večeri se ispostavilo da s njih dvojicom imamo gotovo usuglašeno mišljenje o gej i lezbijskim parovima koji zajedno imaju djecu. To je značilo da će dvoje od nas četvero biti biološki otac i majka djeteta. Da, riječ je o roditeljstvu koje je zbog pritiska okoline i nesavladivih emocija kompliciranije od onoga svojstvenog za ‘nuklearne’ obitelji. Ali ako su

ljudi spremni živjeti isključivo po principima iskrenosti i izložiti se zaista visokoj razini kompromisa, takva vrsta odnosa može dobro funkcionirati”, dodaje tridesetpetogodišnja Eva.

Eva i Branko danas bez imalo okolišanja kažu da im se odluka o zajedničkom roditeljstvu u početku činila jednostavnijom. “Još u prvim mjesecima moje trudnoće dogovorili smo se koliko će vremena djevojčica živjeti s nama, a koliko s Petrom i Brankom, koje ćemo dane provoditi zajedno i kako ćemo rješavati obaveze, posebno one financijske prirode. Za razliku od nekih drugih parova kod kojih dođe do spora već u trenutku kada trebaju donijeti odluku tko će biti biološki roditelj djeteta, mi smo se s prvim problemima susreli tek po rođenju Barbare. U tom periodu nastala je jedna od naše dvije svađe”, dodaje Eva, danas majka sedmogodišnje djevojčice.

“Postoje neke situacije o kojima ne razmišljaš sve dok se ne suočiš s njima. Čini mi se da se radi o namjernom potiskivanju bolnih tema. Jedna od takvih za Petra i mene bila je činjenica da je zbog dojenja malena gotovo cijelu prvu godinu života morala provesti sa svojim mamama. Iako smo znali da se radi isključivo o fizičkoj razdvojenosti koja je opravdana racionalnim argumentima, nas dvojica smo se teško mirili s tom činjenicom. A druga svađa? Početan dogovor bio je da svih četvero sudjelujemo u odabiru Barbarine odjeće. Međutim, Sanji i Evi se u nekoliko navrata nije sviđelo ono što smo Petar i ja kupili pa smo na kraju njima prepustili buduće odabire”, objašnjava Branko i dodaje: “Na kraju se pomiriš jer shvaćaš da je tako najbolje za dijete”.

Eva i Branko potvrđuju da i danas, kada djevojčica ide u prvi razred osnovne škole, vrijede

ista pravila koja su dva para usuglasila još u početku: Barbara je četiri dana u tjednu kod Sanje i Eve, a tri kod Branka i Petra. Sve rođendane i većinu praznika slave zajedno, dok djevojčica zimuje većinom s tatama, a ljetuje s mamama. “Barbara Evu i Petra oslovljava s mama i tata, a Sanju i mene imenima”, ispravlja nas Branko. Kompromis je, pored Barbarinih želja, oduvijek bio posrijedi kada je trebalo donijeti odluku o tome koji će vrtić i školu upisati i kako će djevojčica provoditi svoje slobodno vrijeme.

“Budući da smo Petar i ja Barbarini biološki roditelji, mi smo ti koji moramo biti prisutni u nekim prijelomnim trenucima Barbarinog života – bilo da je riječ o upisu u školu, bilo da se radi o odlasku u bolnicu. Jedno vrijeme imali smo problema s tetom koja se uvijek protivila kada bi Sanja ili Branko doveli ili došli po Barbaru u vrtić. Takvim neugodnim situacijama stali smo na kraj tako što su njih dvoje ostvarili roditeljsku skrb”, objašnjava Eva.

Prema Obiteljskom zakonu i Zakonu o životnom partnerstvu, riječ je o pravnom institutu koji se ostvaruje tako što oba roditelja suglasno, ili roditelj koji sam ostvaruje roditeljsku skrb, svakodnevnu brigu o djetetu uključujući i smještaj, privremeno mogu povjeriti osobi ili osobama, odnosno životnom partneru ili partnerici ako za to ispunjava zakonom predviđene uvjete. Ako se svakodnevnu skrb o djetetu povjerava na dulje od 30 dana, izjava oba roditelja mora biti ovjerena kod javnog bilježnika. “Grozno je da nam birokracija komplicira svakodnevne sitnice o kojima većina drugih roditelja uopće ne razmišlja. Dobar dio naših sretnih, ali i tužnih trenutaka zapravo je određen činovničkim odlukama. Ali što je, tu je.

Lagao bih kada bih kazao da Sanji i meni, a time i Evi, Petru i Barbari institut roditeljske skrbi nije olakšao život. I to u velikoj mjeri”, zaključuje Branko.

Ova publikacija izrađena je u sklopu projekta “Poštuj ljudska prava – gradi uključivo društvo”. Nositeljica projekta je Lezbijska organizacija Rijeka LORI, a partnerice na projektu su Zagreb Pride, Trans Aid – Udruga za promicanje i zaštitu prava trans, inter i rodno varijantnih osoba.

Publikacija je nastala uz financijsku podršku:

Europske unije

– Komponenta I IPA 2012 prepristupnog programa – Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija, područje: Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za osiguravanje djelotvorne provedbe standarda EU u ostvarenju ljudskih prava

Projekt sufinancira

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Open Society Foundations

Europska unija sastoji se od 28 država članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajednički su, tijekom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja zadržavajući pritom kulturu raznolikosti, toleranciju i osobne slobode. Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i svojih vrijednosti sa zemljama i narodima izvan njezinih granica.

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije, komponenta I IPA 2012 prepristupnog programa – Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija, područje: Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za osiguravanje djelotvorne provedbe standarda EU u ostvarenju ljudskih prava: “Poštuj ljudska prava – gradi uključivo društvo”. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Zagreb Pridea, i ni na koji se način ne može smatrati da odražava gledišta Europske unije.

<http://ec.europa.eu>

ISBN 978-953-56664-9-3
www.zivotnpartnerstvo.com
www.zagreb-pride.net
info@zagreb-pride.net

Projekt financira Europska unija, a sufinancira
Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.